

Amicale
Internationale
KZ Neuengamme

Stadt Neustadt
in Holstein

3 травня 2023 року, 10.30.

**Церемонія вшанування 78-х роковин бомбардування
кораблів з в'язнями 3 травня 1945 року**

Місце: Меморіал "Кап Аркона", Нойштадт/Пельцерхакен, Штутгофвер

Покладання вінків до меморіалу Кап-Аркона

ласкаво просимо: Пані Мартіне Леттері

Президент Amicale Internationale KZ Neuengamme

привітання: Пані Сабіна Зюттерлін-Вак

Міністр внутрішніх справ землі Шлезвіг-Гольштейн

привітання: Пан Мірко Шпікерманн

Мер міста Нойштадт у Гольштейні

відеозвернення: Відеозвернення: Пан Манфред Гольдберг

В'язень концентраційного табору Штутгоф

промова: Пан Крістоф Ван Мероп

Генеральний секретар AIN і бельгійський Френденкінг
Нойенгамме, онук Роджера Віві, який вижив на "Афінах".

внесок: Учні Кюстенгімназії та робоча група Нойенгамме

Польський в'язень Казимир Вайсен

Кадіш, єврейська громада Любека

Музичний супровід: загально-освітня школа імені Якоба Лінау, Кюстенгімназія
Нойштадт у Гольштейні

Меморіальний захід організують Amicale Internationale KZ Neuengamme та місто Нойштадт у Гольштейні за підтримки Arbeitsgemeinschaft Neuengamme e.V., Brunswiker Stiftung, Bürgerstiftung Schleswig-Holsteinische Gedenkstätten та Stiftung Hamburger Gedenkstätten und Lernorte zur Erinnerung an die Opfer der NS-Verbrechen.

arbeitsgemeinschaft
neuengamme e.V.
mitglied der amicale internationale kz neuengamme
und der internationalen föderation der widerstandskämpfer

Brunswiker
Stiftung

Bürgerstiftung
Schleswig-Holsteinische
Gedenkstätten

Stiftung Hamburger Gedenkstätten und Lernorte
zur Erinnerung an die Opfer der NS-Verbrechen

Мартіне Леттери
Президент Amicale Internationale KZ Neuengamme
3 травня 2023 року
Нойштадт-Пельцеракен

Шановні колишні в'язні концентраційного табору Нойенгамме та їх близькі,
Шановний міністре,
Шановний пане мер,
Шановні представники міста Нойштадт та землі Шлезвіг-Гольштейн,
Шановні пані та панове,

Мене звати Мартіне Леттері я є президенткою Amicale International KZ Neuengamme. AIN вже багато років поспіль організовує вшанування пам'яті жертв Голокосту 3 травня в Нойштадті у тісній співпраці з містом Нойштадт. Amicale Internationale KZ Neuengamme була заснована у 1958 році колишніми в'язнями концентраційного табору Нойенгамме.

Їх метою було збереження пам'яті про події у цьому концентраційному таборі та його численних таборах-супутниках. Сьогодні в AIN продовжують збиратися національні асоціації колишніх в'язнів концентраційного табору Нойенгамме та їхніх нащадків з Бельгії, Данії, Німеччини, Франції, Нідерландів, Польщі та Іспанії.

Мені приємно вітати вас у такій великій кількості. 3 травня - важлива дата, яка повинна назавжди закарбуватися у нашій пам'яті через жахливі події, що відбулися в цей день у 1945 році.

Кількома тижнями раніше концентраційний табір Нойенгамме та його численні, зовні розташовані, підтабори були зачищені. У такий спосіб нацисти сподівалися знищити докази своїх злочинів. Близько 10 000 в'язнів опинилися в Любеку, де їх зігнали на численні кораблі, які знаходилися у порту міста, два з котрих, а саме кораблі "Кап Аркона" і "Тільбек", стали на якір поблизу Нойштадта саме 3 травня.

О 15:00 того ж дня англійські тайфуни атакували обидва кораблі, припускаючи, що на борту перебувають німецькі військовослужбовці-втікачі. На борту "Кап Аркони" було близько 7000 в'язнів, на борту "Тільбека" - від 2500 до 3000. "Кап Аркона" загорівся, "Тільбек" досить швидко затонув. На обох кораблях почалося справжнє пекло. В'язні намагалися врятувати свої життя, але це вдалося лише

небагатьом. Більшість в'язнів затонули або згоріли, британські літаки розстрілювали потопуючих, німецькі есесівці та хлопці з Гітлерюгенд розстрілювали тих, хто дістався до берега. 7 000 людей загинули жахливою смертю.

Вшанування пам'яті про ці жахливі події та злочини нацистів є важливим. Ми не лише вшануємо жертв, але й пам'ятаємо, наскільки важливо захищати демократію та верховенство права. Сьогодні, як ніколи, ми усвідомлюємо, наскільки вони вразливі.

Тому ми дуже раді, що пані міністр д-р Сабіне Зюттерлін-Вак взяла на себе клопіт приїхати до Нойштадту, щоб поговорити з нами, що пан мер Мірко Шпікерманн виступить з вітальною промовою, що вцілілий у концентраційному таборі Штутгоф Манфред Гольдберг записав відеозвернення, а генеральний секретар Amicale Internationale KZ Neuengamme пан Крістоф Ван Міроп приїхав з Бельгії, щоб розповісти нам про свого діда Роджера Віві.

Це дає нам велику надію, що молодь Нойштадту сьогодні представлена тут у такій великій кількості. Ми чуємо музичний виступ загально-освітньої школи імені Якоба Лінау, а також виступ міської Прибережної гімназії про поляка, який вижив під час бомбардування кораблів з полоненими, Казімежа Вайсена.

Зараз я хочу передати слово пані доктору Сабіні Зюттерлін-Вак.

Сабіна Зюттерлін-Вак
Міністр внутрішніх справ землі Шлезвіг-Гольштейн
3 травня 2023 року
Нойштадт-Пельцерхакен

Шановна пані Леттері,
Шановний пане Шпікерман,
Шановний пане Ван Мероп,
Шановний пане Нейрат-Вілсон,
Шановний пане Гадон,
Шановна пані Вайсен,

Сьогодні, рівно через 2 роки і 5 днів, виповнюється 80 років з дня закінчення Другої світової війни у Європі.

Але також цього року, на 78-му році після закінчення Другої світової війни, ми пам'ятаємо, що закінчилася жорстока війна, яка розпочалася з націонал-соціалістичної Німеччини і коштувала життя багатьом мільйонам людей.

Дорогі вцілілі та дорогі нащадки тих, хто пережив Голокост!

Я навіть не можу уявити, які почуття і спогади ви переживаєте у ці дні.
Ми ніколи не повинні забувати про ганьбу Голокосту і забезпечити, щоб про нього завжди пам'ятали у майбутньому.

Але лише пам'ятати недостатньо, ми також повинні зробити так, щоб подібне ніколи не повторилося. Ми всі повинні боротися за це.

І я, як представниця цієї держави, особливо усвідомлюю свою відповідальність стосовно цього.

Я твердо переконана, що Німеччина також зобов'язана активно боротися з антисемітизмом як у своїй країні, так і в усьому світі.

Колишній президент Німеччини Ріхард фон Вайцзеккер у своїй промові з нагоди 40-ї річниці завершення Другої світової війни підсумував це наступним чином:

"Молодь не несе відповідальності за те, що сталося тоді. Але вона відповідальна за те, що з цим станеться в історії.

Ми, старші, завинили молодим не здійснення мрій, а щирість. Ми повинні допомогти молодим зрозуміти, чому життєво важливо зберігати спогади про те, що сталося".

Сьогодні ми згадуємо 3 травня 1945 року.

Того дня, незадовго до закінчення Другої світової війни у Європі, в Любецькій бухті сталася одна з найбільших морських катастроф в історії людства.

Британські бомбардувальники затопили німецький пасажирський корабель "Кап Аркона" та вантажний корабель "Тільбек" поблизу Нойштадту в Гольштадті не знаючи, що на кораблях були ув'язнені тисячі людей - переважно в'язнів, переведених з концентраційного табору Нойенгамме у Гамбурзі.

Понад 7 000 людей загинули, лише деякі з ув'язнених пережили катастрофу.

Для мене велика честь, що ви, ті, хто вижив і нащадки тих, хто пережив ці жахливі події, запросили мене сьогодні до цього вшанування Дня пам'яті.

Для нашої демократії надзвичайно важливо, щоб ми добре задокументували досвід жертв і свідків-сучасників часів націонал-соціалізму та Голокосту, а також оказали молодим і майбутнім поколінням, наскільки важливим є вшанування пам'яті про ці події.

До питання збереження пам'яті про минуле важливо додати, що цей процес також необхідно підтримати відповідною фінансовою допомогою. Саме тому правильно, що держава бере участь у будівництві Центру документації "Кап Аркона" у Нойштадті. Додатково до п'яти мільйонів євро з федеральних фондів, держава надає субсидії на загальну суму 1,5 мільйона євро.

Для мене є беззаперечним:

Такі пам'ятники, як меморіал "Кап Аркона" на березі Любекської бухти, можуть зробити великий внесок у цю справу.

Щиро дякуємо!

Мірко Шпікерманн
Мер міста Нойштадт у Гольштейні
3 травня 2023 року
Нойштадт-Пельцерхакен

Пані та панове,

Сьогодні ми зібралися тут, на цвинтарі почесних поховань, щоб згадати жертв і висловити співчуття родичам.

Ці події не повинні бути забуті!

У житті людей є дні, які глибоко закарбувалися у їхній свідомості завдяки певним подіям. Це стосується насамперед катастрофи на мисі Аркона 3 травня 1945 року, яка була спричинена трагічними обставинами і в якій загинуло понад 7 000 людей.

Яка трагедія, що довгоочікувані визволителі принесли з собою смерть і руйнування.

За час існування цього почесного кладовища багато людей відвідували його, брали участь у панахиді, як сьогодні, або зупинялися, щоб подумати про жертв, коли проходили повз нього.

Що це були за люди, які опинилися у пастці на кількох кораблях під час націонал-соціалістичної диктатури наприкінці Другої світової війни і з величезним страхом чекали наступних годин. Це були такі ж люди, як і ми, чії надії на визволення не справдилися.

Ті, хто вижив, страждали у цих катастрофічних умовах, і тому необхідно, щоб вони зберігали пам'ять про жахи націонал-соціалістичного правління і вшановували їх разом з нами.

Те, що ця культура пам'яті та спільне прагнення до світу без війни є найбільш важливими та актуальними, ніж будь-коли, саме у 2023 році, особливо яскраво демонструє агресивна війна Росії проти України, яка вже більше року триває на європейській землі.

Ці події не повинні бути забуті!

З'ясування злочинів проти людяності необхідне для примирення з минулим.

Поки є свідки тих подій, вони можуть розповісти про свою долю та нелюдську систему Третього Рейху. А якщо вони вже не можуть, то наше завдання - зберегти пам'ять.

Перш за все, молоде покоління повинно знати, як міг статися катастрофічний

розвиток подій у Німеччині і які наслідки були з ним пов'язані, адже саме це покоління в осяжному майбутньому візьме на себе політичну відповідальність. Саме тому важливо знати болючу історію нашої країни і робити з неї правильні висновки. Лише тоді можна буде протистояти демагогії та радикалізму. Ці події не повинні бути забуті!

Нам, німцям, доводиться жити з тим фактом, що жоден інший народ в Європі ніколи не приносив стільки несправедливості і жахливих страждань своїм сусідам, як наш.

І нам, жителям Нойштадту, доводиться жити з тим, що особливо трагічна сторінка цієї війни відбулася в нашому регіоні. Катастрофа на мисі Аркона стала жахливою частиною історії цього міста 78 років тому.

Навіть якщо, на відміну від покоління наших батьків, дідів і прадідів, ми не несемо жодної прямої провини, це означає, що ті з нас, хто народився пізніше, повинні жити з цією історією сьогодні і зробити все можливе, щоб така несправедливість ніколи не повторилася.

Ці події не повинні бути забуті!

За успішну участь у федеральній програмі "Жива демократія" місто Нойштадт у землі Гольштейн отримує фінансування на соціально-профілактичні проекти, що сприяють толерантності та спрямовані на подолання ксенофобії та расизму. Відповідальність за вшанування пам'яті лежить не лише на родичах, об'єднаннях жертв, істориках та політичних освітніх установах. Це велика відповідальність, з якою треба поводитися обережно.

Для нащадків жертв буде Нойштадт у Гольштейні й надалі залишатися місцем пам'яті.

Ці події не повинні бути забуті!

Місто Нойштадт у Гольштейні усвідомлює свою відповідальність за жахливі події, що відбувалися на його території або безпосередньо за його межами. Таким чином, цей День пам'яті а також музей "Кап Аркона" та ін. заплановано розширити до Центру документації.

Тут я хотів би висловити свою подяку пані Вайсен і пану Гардону, які приїхали здалеку, щоб взяти участь у цьому Дні вшанування пам'яті, і які погодилися виступити перед учнями.

Ці події не повинні бути забуті!

Живе вшанування пам'яті означає включати нові події, знову і знову критично ставити під сумнів спосіб вшанування пам'яті і, за необхідності, також змінювати його.

Ми інтенсивно працюємо над тим, як міг би виглядати новий дизайн музею Кап-Аркона, і в даний час плануємо створення Центру документації Кап-Аркона.

Ми задумуємося про те, яким чином зберегти пам'ять про ті події навіть через десятиліття, особливо для молоді, які освітні концепції найкраще підходять для цього, як зробити наші архівні матеріали на тему Кап-Аркона ще більш доступними для наукового опрацювання та подальших досліджень.

Як мер міста Нойштадт у Гольштейні, я буду підтримувати цей проект усіма доступними мені можливостями.

Однак, зважаючи на масштаби та значення катастрофи на мисі Аркона, це завдання не може лежати виключно на плечах нашого міста. Федеральний уряд та уряди окремих земель повинні і, сподіваємось, будуть також брати участь у розвитку безперервної політичної освіти.

Адже, особливо з огляду на дуже тривожний розвиток правого націоналізму у багатьох країнах Європи, ми всі покликані винести уроки з націонал-соціалістичного варварства і виступити за те, щоб така нелюдська політика ніколи не повторилася.

Ми завдячуємо свідкам тогочасних подій, їх родичам і тим, хто не пережив катастрофу!

Ці події не повинні бути забуті!

Ми стоїмо тут, щоб вшанувати і згадати загиблих у трагедії на Кап-Аркона. Їхня доля має стати для нас спадком для роботи в ім'я толерантності, миру та людяності. Місто Нойштадт у Гольштейні та його мешканці усвідомлюють цей обов'язок.

Нехай у майбутньому ніколи більше не буде утисків, тортур і смерті інакомислячих. Ми всі покликані працювати задля подальшого розвитку нашої демократії та поваги до прав людини.

Місто Нойштадт у Гольштейні несе відповідальність за жахливі події, що відбувалися на його території або безпосередньо перед ним.

Ми зобов'язані жертвам, щоб їх страждання не були забуті. Ми несемо відповідальність за те, щоб історія не повторилася. Тому що мир, свобода, солідарність, які ми можемо відчувати тут сьогодні - вони не можуть сприйматися як даність.

Саме тому ми виступаємо на захист демократії, прав людини та верховенства права.

Щиро дякуємо!

**Відеозвернення: Манфред Гольдберг
В'язень концтабору Штутгоф
3 травня 2023 року
Нойштадт-Пельцеракен**

- без перекладу -

Крістоф Ван Мероп
Онук Роджера Віві, який вижив на "Афіні"
3 травня 2023 року
Нойштадт-Пельцерхакен

Я відвідую цю міжнародну церемонію вже кілька років поспіль. Я завжди стою тут з амбівалентним почуттям. З одного боку, я стою всього в декількох сотнях метрів від того місця, де 78 років тому був нарешті звільнений мій дідусь. Він був на борту корабля "Афіна", який стояв на якорі тут, у порту міста Нойштадт, і був звільнений британцями невдовзі після бомбардувань. Це був щасливий момент його звільнення після місяців, проведених у пеклі концентраційних таборів. З іншого боку, я стою всього за кілька метрів від меморіалу, де число 7,000 в центрі привертає загальну увагу. Того ж дня, 3 травня 1945 року, бомбами союзників тут було безжально потоплено ще три кораблі безпосередньо поблизу узбережжя. Цифра 7 000 - це кількість в'язнів концентраційного табору, загиблих того ж дня у цій жахливій катастрофі. Сумний момент, безпосередньо перед закінченням війни, після усіх жахливих страждань, які вони вже пережили, лише для того, щоб не досягти мети.

Мій дідусь, Роже Віві, був бійцем бельгійського руху опору. Його заарештували у квітні 1944 року за доносом. Після кількох місяців перебування у двох різних бельгійських в'язницях його депортували до Нойенгамме у вагонах для худоби 31 серпня 1944 року разом з 1359 іншими бельгійцями. Він прибув до головного табору Нойенгамме 2 вересня 1944 року. 3 вересня було звільнено столицю Брюссель, а 9 вересня - містечко Ньєвпорт на бельгійському узбережжі, звідки він родом. Тож в останню хвилину їх депортували. З 1359 бельгійців, які прибули в той час до Нойенгамме, живими повернулися лише близько 200. Мій дідусь мав стати одним із цих 200.

Приблизно через тиждень перебування в головному таборі Нойенгамме його перевезли до підтабору Бремен-Блюменталь, де, як і всі в'язні концентраційного табору, він мусив виконувати важкі роботи, недоїдав і зазнавав фізичного та психологічного насильства. На початку квітня 1945 року наблизилися війська союзників, і його відправили пішки на чотириденний марш смерті. Потім відбувся відбір. Слабших забрали до Сандбостеля, а тих, хто був трохи сильніший, потягом повернули до головного табору. Мій дідусь був в останній

групі. Після кількох днів у головному таборі його відвезли іншим транспортом до Любека.

У порту Любека їх взяли на борт "Афіни", вантажного корабля з трюмом зі сталевих пластин. Там вони спали на підлозі, дерев'яні черевики слугували їм подушками. Ще раз чи два їм давали суп, і вони билися за нього. Багато хто навіть не піднімався, щоб отримати суп. Куток трюму слугував туалетом, дехто ходив до туалету і просто падав там замертво. За словами мого дідуся, вмирили один за одним. Спочатку він був на "Афінах" кілька днів, а 26 квітня 1945 року його перевели з "Афін" на "Кап Аркона", розкішний корабель. Здавалося, що вони потрапляють з пекла до раю. Але розкішними були лише меблі, для самих в'язнів не було ніяких розкошів. Це був плавучий концентраційний табір. У двомісній каюті містилося від 10 до 12 осіб. Їжа і питво були зведені до мінімуму, якщо не майже повністю відсутні.

Мій дідусь здійснив екскурсію кораблем і не зміг знайти свою каюту. Тож він опинився у великій кімнаті в носовій частині корабля. 30 квітня на борту Cap Arcona було занадто багато в'язнів, мабуть, близько 6 500 (!!!), і близько 2 000 в'язнів знову вивели, в тому числі і мого дідуся Роджера. З розкішного круїзного лайнера назад до «Афін».

У ті останні дні вже не було їжі, нічого не відбувалося.... і в'язні вмирили ще швидше, ніж у перші дні на кораблях. Одяг знімали з померлих і використовували, щоб самим не було так холодно. На моєму дідусеві було чотири халати, коли його звільнили. Щодня мертвих підтягували на мотузці і кидали в море.

А потім, 3 травня 1945 року вдень, сталося незбагненне і донині нез'ясовне. Британські королівські військово-повітряні сили розбомбили кораблі з в'язнями тут, поблизу узбережжя Нойштадту.

"Афіни", очевидно, стояли у його порту, Тож мій дідусь чув бомбардування, але не бачив його. Вони навіть не знали, що були на причалі. У метушні німці покинули корабель, і коли це стало зрозуміло, в'язні залишили трюм корабля. Деякі з них не могли рухатися достатньо швидко, тому деякі в'язні зіштовхували один одного з трапу і падали вниз. На палубі між ув'язненими все ще точилися суперечки, коли вони знайшли валізи з їжею і билися за них.

Корабель стояв біля причальної стінки, але вони не могли спуститися вниз. Він

не знає, як йому це вдалося, настільки сильно ослабленому, але він спустився по мотузці з кількома товаришами вниз, і коли вони стояли на причалі, якраз прибули британці.

З травня 1945 року, за п'ять днів до офіційного завершення Другої світової війни в Європі і майже через дев'ять місяців після визволення Бельгії, мій дідусь був нарешті звільнений разом з близько 2 000 інших людей. На той час він був 24-річним чоловіком, який до арешту важив 68 кг, а зараз - лише 37. Остаточне переведення з «Кап-Аркона» до «Афін» стало його остаточним порятунком. Однак того ж дня загинули 7 000 його спів'язнів.

Звідси мої особливо суперечливі почуття, коли я стою на цьому місці щороку, щоб згадати їх, як тих, хто тоді загинув, так і тих, кому пощастило бути звільненими в цей день. Ніколи не забуваймо їх.

Дякую.

Крістоф Ван Мероп,
онук Роджера Віві (NG 44444)

**Учні Кюстенгімназії та робоча група Нойенгамме
Польський в'язень Казимир Вайсен
3 травня 2023 року
Нойштадт-Пельцерхакен**

- без перекладу -

Мартіне Леттері
Президент Amicale Internationale KZ Neuengamme
3 травня 2023 року
Нойштадт-Пельцерхакен

Заключне слово

Я хотіла б дуже подякувати сьогоднішнім спікерам, а також музикантам. Прихильність землі Шлезвіг-Гольштейн, міста Нойштадт та молоді міста вражає, і я дуже дякую усім від імені AIN. Також дякую усім присутнім і сподіваюся знову зустрітися з вами наступного року.